

УДК 377.35(477)

ЗМІСТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ

кандидат педагогічних наук, Загородня А. А.

Міжрегіональна Академія управління персоналом, Україна, Київ

У статті розкрито зміст поняття «економічна освіта», яке розглядається нами як вироблення у майбутніх фахівців чіткого уявлення про наукові закономірності розвитку економіки, особливості ринкових відносин, цілеспрямоване, систематичне формування у них економічних знань, високої організованості та творчої ініціативи, підготовка до високопрофесійної праці, вироблення звички практично використовувати економічні знання в реальному житті. Проаналізовано нормативно-правові документи щодо діяльності освіти і науки України. Виокремлено особливості професійної підготовки фахівців економічної галузі в умовах вищих навчальних закладів України.

Ключові слова: економічна освіта; економічна галузь, професійна підготовка.

PhD in Pedagogical Sciences, Zahorodnia A.A. The content of professional training specialists of the economy branch in Ukraine/ Ukraine, Kiev

The study reveals the concept of "economic education", which is considered by us as the development of future professionals a clear understanding of the scientific laws of development of the economy, features market relations, purposeful, systematic formation their economic knowledge, high level of organization and creative initiatives, training for the highly professional work, production habits of practically use economic knowledge in real life. The legal documents on the activities of

Education and Science of Ukraine analyzed. The features of professional training of specialists in the area of economic in conditions of higher educational institutions of Ukraine obtained.

Key words: economic education; economic area, professional training.

Вступ. Інформаційно-аналітичний звіт про діяльність Міністерства освіти і науки України за 2012 р. акцентує увагу на тому, що одним із вагомих етапів реформування системи освіти та формування конкурентоспроможного суспільства є прийняття проекту Закону «Про Концепцію гуманітарного розвитку України» на період до 2020 року», який відображає засади гуманітарного розвитку України на середньострокову перспективу та передбачає розширення участі держави в підтримці програм, пов'язаних з гуманітарним розвитком та її впливу на формування життєвих цінностей та орієнтацій населення. Концепцією передбачається реалізація цілісної політики гуманітарного розвитку держави, відповідної національним пріоритетам, завданням модернізації суспільства та загальноєвропейським демократичним настановам у процесі удосконалення суспільства шляхом його наближення до потреб людини у всіх сферах суспільного життя, створення умов для максимального розвитку національної культури, розкриття творчо-продуктивного потенціалу й самореалізації кожної особистості відповідно до її духовних і матеріальних потреб та інтересів [1, с.4].

Економічна освіта - це вироблення у майбутніх фахівців чіткого уявлення про наукові закономірності розвитку економіки, особливості ринкових відносин, цілеспрямоване, систематичне формування у них економічних знань, високої організованості та творчої ініціативи, підготовка до високопрофесійної праці, вироблення звички практично використовувати економічні знання в реальному житті [2, с.92].

Проблема професійної підготовки фахівців різних галузей, в тому числі й економічної, досліджує значний ряд науковців, зокрема А. Алексюк, М. Артюшина, Н. Болюбаш, В. Жигір, Н. Кошелева, В. Краєвський, В. Ледньов М. Михайлюк та ін. Серед напрямів дослідження - складання нових навчальних планів, що виступає провідною проблемою змісту професійної освіти. Науковець А. Алексюк стверджує, що збільшення кількості годин на дисципліну, що вивчається, обсягу навчальних програм, подальша диференціація спеціальностей не можуть далі залишатися основними методами формування змісту освіти [3].

Н. Болюбаш на основі аналізу нормативних документів, що визначають зміст вищої професійної освіти економістів і видів економічної діяльності, зазначає, що формування інформаційної компетентності майбутніх фахівців економічної галузі при вивченні дисциплін комп'ютерного циклу здійснюється в два етапи. На першому етапі вивчаються дисципліни, що дозволяють формувати ключові та базові інформаційні компетенції. На другому – дисципліни, спрямовані на формування спеціальних інформаційних компетенцій, подальший розвиток ключових і базових. Саме тому, виділено базові інформаційні компетенції, що зумовлені специфікою професійної діяльності економістів різних спеціалізацій і передбачають володіння сучасними методами організації обробки даних у локальній мережі й Інтернет та роботи з гіпертекстовими й електронними офісними документами різного типу (текстовими документами, розрахунковими таблицями, базами даних) при: здійсненні обробки економічної інформації, її аналітичної інтерпретації й узагальнення; створення інформаційної бази підприємства; організації інформаційного забезпечення управління економічною діяльністю; взаємодії з партнерами [4, с.8].

Метою статті є висвітлення змісту професійної підготовки фахівців економічної галузі в Україні.

Теоретичні й практичні знання, отримані студентами під час професійної підготовки у вищому навчальному закладі, створюють основу для майбутньої професійної діяльності фахівця. Як зазначає М. Михайлюк, зміст освіти лежить в основі професійної підготовки. Зміст є основним елементом освітньої системи, котрий вимагає постійного вдосконалення відповідно до інтеграційних процесів у галузі науки й техніки, соціально-економічного та культурного розвитку суспільства, для забезпечення конкурентоспроможності фахівців на сучасному ринку праці [5, с.114].

Існуючі державні освітні стандарти за спеціальностями містять вимоги до знань та умінь професіонала, не торкаючись його професійно важливих якостей, а також життєвих орієнтацій. Саме тому для реалізації системи підготовки випускників до професійної діяльності та підвищення мотивації студентів ми вважаємо за необхідність використовувати професіографічний підхід. Професіограми, як система вимог до фахівця, визначають можливості прогнозувати конкретні шляхи, засоби, операції, критерії професійної підготовки студентів, а також дозволять вдосконалювати програму формування особистості майбутнього фахівця.

Однією із складових змісту професійної підготовки майбутніх фахівців галузі економіки є формування готовності, що визначається перспективністю, містить компонент готовності до самовдосконалення. Відповідно до результатів аналізу практичного досвіду підготовки майбутніх фахівців економічної галузі у вищих навчальних закладах, Н. Кошелева зазначає про наявність протиріччя між зазначеними вимогами суспільства до фахівців економічного спрямування і традиційною технологією навчання у вищому навчальному закладі, яка

не забезпечує повної міри формування їх готовності до фахового самовдосконалення [6].

Відповідно, для розв'язання зазначеного протиріччя педагогами вищої школи має бути забезпечено набуття майбутніми фахівцями під час підготовки у вищому навчальному закладі досвіду фахового самовдосконалення, складовими якого є їх спрямованість на здійснення професійного саморозвитку та відповідна компетентність, що можливе завдяки проектуванню студентами напрямів і способів самореалізації та самовдосконалення у фаховій сфері, що повинно знайти своє відображення у змісті професійної підготовки майбутніх фахівців.

Зміст професійної підготовки визначається наступними принципами: функціональної повноти компонентів змісту освіти, диференціації та інтеграції, наступності (ступневості) освіти (В. Ледньов) [7]; формування змісту вищої освіти; відповідності змісту освіти у всіх його компонентах і рівнях конструювання вимогам розвитку суспільства, науки, культури і особистості; єдиної змістовної та процесуальної сторони навчання, структурної єдності змісту освіти на різних рівнях його формування (співвіднесеність складових компонентів); гуманітаризації, пов'язаний із утворенням умов для активного творчого і практичного освоєння людської культури; фундаменталізації навчання, що вимагає інтеграції гуманітарного та природничо-наукового знання, встановлення наступності і міждисциплінарних зв'язків, опори на усвідомлення тими, що навчається, суті методології пізнавальної і практичної перетворюючої діяльності (В. Краєвський) [8]; проблемності, актуальності, образності; інформаційності та інформатизації; гнучкості та варіативності; диференціації навчального матеріалу відповідно до інтересів, пізнавальних можливостей учнів та інших особистісних властивостей

та індивідуалізації (розробка індивідуальних навчальних програм, надання індивідуальних завдань навчання, що стосується всіх компонентів моделі, зокрема, змістовного); інноваційності (активне привертання студентів до пошуку, опрацювання, оновлення та критичного оцінювання інформації, заохочення до студентів до привнесення особистого досвіду) (М. Артюшина) [9].

Як зазначає В. Жигір, формування змісту освіти майбутнього фахівця потрібно розглядати як цілісну, комплексну проблему, розв'язання якої відбувається на основі ґрунтовних теоретико-методологічних підходів [10, с. 137].

Аналіз змісту професійної підготовки фахівців економічної галузі у різних типах вищих навчальних закладів дає можливість стверджувати, що зміст освіти не завжди відповідає специфіці професійної освіти, новітні тенденції в теорії та практиці навчання не завжди враховуються, що у свою чергу вимагає постійного вдосконалення та оновлення навчальних програм та планів.

Висновки. Таким чином, зміст економічної освіти майбутніх фахівців слід розглядати як систему економічних знань, умінь та навичок, спрямованих на формування економічної свідомості фахівців, становлення їх професійного світогляду. Зміст економічної освіти залежить від поставленої мети та цілей навчання, економічної політики держави, завдань, які постають перед економікою, системи економічної освіти студентів, наявності у ВНЗ України матеріальної бази за для опанування студентами економічних знань, викладацької майстерності педагогічного складу вищих навчальних закладів, взаємозв'язку навчального процесу відповідно потреб держави.

Література:

1. Інформаційно-аналітичний звіт про діяльність Міністерства освіти і науки, молоді і спорту України за 2012 р. / Офіційний сайт Міністерства освіти і науки / [Електронний ресурс]: Режим доступу:[http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/MON_Osvita-Ukr_2012_ukr_\(03813\)_V_indd.pdf](http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/MON_Osvita-Ukr_2012_ukr_(03813)_V_indd.pdf)
2. Набока О.Г. Професійно-орієнтовані технології навчання у фаховій підготовці майбутніх економістів: теорія і методика застосування: монографія / О.Г. Набока. - Слов'янськ: Підприємство Маторін Б.І., 2012. -303 с.
3. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України: Підручник для студентів, аспірантів та викладачів вищих навчальних закладів. - К.: Либідь, 1998. - 560 с.
4. Болюбаш Н.М. Формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами мережевих технологій : автореф. на здоб. канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. - Ялта, 2011. - 20 с.
5. Михайлюк М.І. Зміст і форми професійної підготовки майбутніх інженерів у галузі наноелектроніки на сучасному етапі в Україні / Марина Ігорівна Михайлюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету, серія «Педагогіка, соціальна робота», випуск 29, 2013. - С.114-116.
6. Кошелева Н.Г. Формування готовності майбутніх економістів до фахового самовдосконалення засобами проектування / Н.Г. Кошелева // IV Міжнародна науково-практична конференція «Наука в інформаційному просторі» (16-17 вересня 2010 року) // Електронний ресурс: http://www.confcontact.com/20100916/pe_koshel.htm Режим доступу:
7. Леднев В.С. Содержание образования: учеб. пособ. / В.С. Леднев. – М.: Высшая школа, 1989. - 360 с.

8. Краевский В.В. Проблемы научного обоснования обучения: (Методологический анализ) / В.В. Краевский. - М.: Педагогика, 1977. - 264 с.
9. Артюшина М.В. Інноваційний підхід у викладанні психолого-педагогічних дисциплін у вищих закладах освіти України / М.В. Артюшина // ВІСНИК НТУУ – КПІ. Філософія. Психологія. Педагогіка. Випуск 3'2009, С.70-75. // Електронний ресурс: Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/natural/VKPI/FPP/2009-3-2/01_Artushko.pdf
10. Жигір В.І. Теоретичні основи змісту професійної підготовки менеджера освіти у ВНЗ / В.І. Жигір // Наукові записки, Бердянський державний педагогічний університет // Електронний ресурс: Режим доступу: <http://bdpu.org/sites/bdpu.org/files/konferencii/ped-nau/n1/ukr/20.pdf>

References:

- 1/ Informatsiino-analitychnyi zvit pro diialnist Ministerstva osvity i nauky, molodi i sportu Ukrainy za 2012 r. / Ofitsiyni sait Ministerstva osvity i nauky/ [Elektronnyiresurs]: Rezhy m dostupu: [http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/MON_Osvita-Ukr_2012_ukr_\(03813\)_V_indd.pdf](http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/MON_Osvita-Ukr_2012_ukr_(03813)_V_indd.pdf)
2. Naboka O.H. Profesiino-orientovani tekhnolohii navchannia u fakhovii pidhotovtsi maibutnikh ekonomistiv: teoriia i metodyka zastosuvannia: monohrafiia / O.H. Naboka. - Sloviansk: Pidprijemets Matorin B.I., 2012. - 303 s.
3. Aleksiuk A.M. Pedagogika vyshchoi osvity Ukrainy: Pidruchnyk dlia studentiv, aspirantiv ta vykladachiv vyshchych navchalnykh zakladiv. - K.: Lybid, 1998. - 560 s.
4. Boliubash N.M. Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh ekonomistiv zasobamy merezhevykh tekhnolohii: avtoref. na zdob. kand.

ped. nauk: 13.00.04 - teoriia i metodyka profesiinoi osvity. - Yalta, 2011. - 20 s.

5. Mykhailiuk M.I. *Zmist i formy profesiinoi pidhotovky maibutnikh inzheneriv u haluzi nanoelektroniky na suchasnomu etapi v Ukraini / Maryna Ihorivna Mykhailiuk // Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu, seriia «Pedahohika, sotsialna robota», vypusk 29, 2013. - S.114-116.*

6. Kosheleva N.H. *Formuvannia hotovnosti maibutnikh ekonomistiv do fakhovoho samovdoskonalennia zasobamy proektuvannia / N.H. Kosheleva // IV Mezhdunarodnaia nauchno-praktycheskaia konferentsyia «Nauka v ynformatsyonnom prostranstve» (16 - 17 sentiabria 2010 hoda) // Elektronnyi resurs: Rezhym dostupu: http://www.confcontact.com/20100916/pe_koshel.htm*

7. Lednev V.S. *Soderzhanie obrazovaniya: ucheb. posob. / V.S. Lednev. - M.: Vysshaya shkola, 1989. - 360 s.*

8. Kraevskiy V.V. *Problemy nauchnogo obosnovaniya obucheniya: (Metodologicheskii analiz) / V.V. Kraevskiy. - M.: Pedagogika, 1977. - 264 s.*

9. Artiushyna M.V. *Innovatsiinyi pidkhid u vykladanni psykholoho-pedahohichnykh dystsyplin u vyshchykh zakladakh osvity Ukrainy / M.V. Artiushyna // VISNYK NTUU - KPI. Filosofiia. Psykholohiia. Pedahohika. Vypusk 32009, S.70 -75. // Elektronnyi resurs: Rezhym dostupu: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/natural/VKPI/FPP/2009-3-2/01_Artushko.pdf*

10. Zhyhir V.I. *Teoretychni osnovy zmistu profesiinoi pidhotovky menedzhera osvity u VNZ / V.I. Zhyhir // Naukovi zapysky, Berdianskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet//Elektronnyi resurs: Rezhym dostupu: <http://bdpu.org/sites/bdpu.org/files/konferencii/ped-nau/n1/ukr/20.pdf>*